

ПОШИРЕННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ ТРИБИ *BROMEAE* DUMORT. (*POACEAE*) НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Ключові слова: *Bromus*, хорологія, адвентивні види

Триба *Bromeae* Dumort. родини *Poaceae* Barnh. (*Gramineae* Juss.) містить у своєму складі низку видів, що є заносними або такими, ареали яких не повністю досліджені на території України. Вони відіграють значну роль в утворенні адвентивного компонента флори, що відбувається під впливом господарської діяльності людини. Поширення окремих видів триби потребує уточнення, а вже відомі локалітети вимагають підтвердження. Крім того, в літературі є повідомлення про знахідки, які слід перевірити, узагальнити та систематизувати.

Для досягнення цієї мети ми здійснили польові дослідження протягом 2009—2012 рр. і вивчили гербарні матеріали в гербаріях *KW*, *DNZ*, *MSUD*, *KHER*, *CHER*, *LW*, *LWKS*, *KWHA*, *PHEO*, *LWS*, *KHEM*, *YALT*, *CSAU*, *CWU*, *LE*, *UU*.

Унаслідок проведеної роботи було отримано нові відомості про поширення п'яти видів триби на території України.

Bromus scoparius L. — кенофіт середземноморського походження [4], на території України наводиться лише для Кримського п-ва [1, 2, 6, 8, 9]. Уся інформація (гербарні матеріали й літературні дані) про поширення цього виду є досить давньою й охоплює період 1915—1977 рр. За даними гербаріїв *YALT* і *KW*, переважна більшість локалітетів (чотири з шести) припадає на територію й околиці Нікітського ботанічного саду, решта — «Крым, возле Лаванды» (1977) і «Массандра, по газонам у дворца» (1915). У ході польових досліджень жодний локалітет не підтвердився знахідками, проте вдалося виявити новий — в околицях с-ща Резервного Балаклавського р-ну (вздовж дороги, 15.06.2011 р. О.І. Красняк).

Anisantha diandra (Roth) Tutin (*Bromus diandrus* Roth) — кенофіт середземноморського походження [4], трапляється на Південному березі Криму. Згідно з даними літератури, він виявлений на території від Гурзуфа до Байдарських воріт [6]. Проте в

гербарії *YALT* є лише два зразки, зібрані на території Південного берега Криму, — «Артек, лагерь “Лазурный”, береговой клиф» (1999) і «Голубой залив, среди можжевельно-дубового леса» (1980). Польові спостереження показали, що загалом поширення виду збігається з наведеним у літературі, але крайня східна точка припадає не на Гурзуф, а на Алушту, де також були виявлені лолітети *A. diandra*. Крім кримських локалітетів, знайдений новий — у м. Бердичеві (Житомирська обл., на залізничній станції, нечасто; 01.06.2011 р. О.О. Орлов).

Anisantha madritensis (L.) Nevski (*Bromus madritensis* L.) — евапофіт, має середземноморський первинний ареал [4], на території України відомий для Південного берега Криму. Знайдений новий локалітет виду в м. Житомирі (на залізничній станції, багато, 01.06.2011 р. О.О. Орлов). Поява цих двох видів роду *Anisantha* на території Житомирської обл., очевидно, пов'язана з господарською діяльністю людини, тобто обидва види є заносними.

Bromopsis erecta (Huds.) Fourr. (*Bromus erectus* Huds.) — геміапофіт [4], наводиться різними авторами для Закарпатської і Львівської областей [5—9], Кримських гір [1, 2] і, як заносний, — м. Біла Церква Київської обл., м. Звенигородка та околиць с. Козацького Черкаської обл. [5, 6]. Ретельне вивчення гербарних матеріалів підтверджує наявність виду лише на заході України, а саме в Карпатах і на території Пустомитівського, Золочівського, Буського, Сокальського, Тячівського, Яворівського, Старосамбірського районів Львівської обл. (переважна більшість зборів із указаних територій належить О.Т. Кузярину, *LWS*), а також Перечинського, Великоберезнянського районів Закарпатської обл., Івано-Франківської та Тернопільської областей. Наші польові дослідження поширення виду підтвердили наявність його в Закарпатській обл. (Рахівський р-н, околиці сіл Ясіня, Кваси й Ділове). Усі виявлені місцезростання приурочені до залізничної колії, яка сполучає села Ясіня та Ділове. Крім того, вид знайдений на Волині (Львівська обл., Сокальський р-н.,

урочище Ромош; 17.07.2012 р., Я.П. Дідух, В. Дацюк). На території Криму вид не виявлений.

Ceratochloa carinata (Hook. et Arn.) Tutin (*Bromus carinatus* Hook. et Arn.) — кенофіт північноамериканського походження; на території України вперше виявлений у 1990 р. [3]. Наразі відомо досить багато місцезростань виду, що свідчить про його активну експансію. Останнім часом знайдені нові локалітети: м. Житомир (центр, трав'яні газони по вул. Черняхівського (до моста), біля магазину «Еко», 04.08.2009 р. О.О. Орлов; центр, смітники в приватному секторі нижче музею природи, багато, 26.06.2009 р. О.О. Орлов), м. Львів (вул. Панаса Мирного, придорожні угруповання поблизу повороту на вул. Професора П. Буйка, 22.07.2005 р. О. Кагало, *LWKS*, 23062; Південно-західні околиці м. Львова, між вулицями Культпарківська та Ширецька, синантропізована лука, 12.07.2005 р. Н. Сичак, *LWKS*, 23129; м. Львів, західні околиці, житловий масив Левандівка, на подвір'ї приватного будинку, 27.09.2000 р. О.Т. Кузярін, *LWS*; Личаківський р-н, біля дріжджового заводу, в складі лучно-рудерального угруповання, рясно, 10.07.2001 р. О. Кузярін, *LWS*), Львівська обл., Жовківський р-н, околиця с. Ситихів, долина р. Думнівський потік, у складі сіяної злакової луки на осушеному торфовищі, 29.08.1991 р. О. Кузярін *LWS*, K01487, м. Чернівці (окраїна Садгори, 27.07.2010 р. О.І. Красняк), с-ще Ясіня (Закарпатська обл., Рахівський р-н, біля дороги, 19.07.2010 р. О.І. Красняк), в околицях м. Києва (м. Вишневе, на узбіччі дороги, 06.06.2010 р. О.І. Красняк), м. Луганськ (Медгородок, невеличкі заросли у гаражей вздовж каналу, 21.01.1994 р. В.К. Тохтарь, М.В. Шевера, *DNZ*).

Як видно з наведених даних, за останні майже 100 років поширення видів триби *Bromeae* на території України змінилося. Це відбулося внаслідок занесення людиною діаспор за межі природних ареалів, а також через значне порушення екоотопів. Виявлення нових локалітетів у окремих випадках означає також, що вивчення ареалів деяких таксонів є недостатнім.

Гербарні матеріали передані до Національного гербарію України (*KU*).

Автор статті висловлює подяку чл.-кор. НАН України Я.П. Дідуху, пров. інж. В.В. Дацюку і завідувачу лабораторії радіаційної екології лісу Поліського філіалу Українського НДІ лісового господарства та агролісомеліора-

ції імені Г.М. Висоцького О.О. Орлову за надання можливості користуватися гербарними матеріалами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голубев В.Н. Биологическая флора Крыма. — Ялта: ГНБС, 1996. — 86 с.
2. Ена А.В. Природная флора Крымского полуострова. — Симферополь: Н. Оріанда, 2012. — 232 с.
3. Мосякін С.Л. *Ceratochloa carinata* (Hook. et Arn.) Tutin (*Poa-ceae*, *Bromeae*) — новый адвентивный вид флоры УРСР // Укр. ботан. журн. — 1990. — 47, № 1. — С. 101–102.
4. Протопопова В.В. Синантропная флора Украины и пути ее развития. — Киев: Наук. думка, 1991. — 204 с.
5. Слюсаренко Л.П. О произрастании в Украинской ССР зерны прямой (*Zerna erecta* (Huds.) Panzer) // Тр. Науч.-исслед. ин-та биол. и биол. ф-та Харьков. гос. ун-та им. А.М. Горького. — 1963. — 37. — С. 36–38.
6. Слюсаренко Л. П. *Bromeae* Dum. — Костровые // Злаки Украины. — Киев: Наук. думка, 1977. — С. 124–153.
7. Тасенкевич Л. Природна флора Карпат. Список видів судинних рослин. — Львів: Держ. природознав. музей НАН України. — 1998. — XII. — 610 с.
8. Цвелев Н.Н. Злаки СССР. — Л.: Наука, 1976. — 788 с.
9. Цвелев Н.Н. Краткий конспект злаков (*Poaceae*) Восточной Европы: начало системы (трибы *Bambuseae*—*Bromeae*) // Нов. сист. высш. раст. — 2006. — 38. — С. 100–112.

Рекомендує до друку

Надійшла 07.12.2012 р.

Д.В. Дубина

Е.И. Красняк

Институт ботаники имени Н.Г. Холодного НАН Украины, г. Киев

РАСПРОСТРАНЕНИЕ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ ТРИБЫ *BROMEAE* DUMORT. (*POACEAE*) НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ

В статье изложены результаты исследования современного распространения видов *Bromus scoparius* L., *Anisantha diandra* (Roth) Tutin, *A. madritensis* (L.) Nevski, *Bromopsis erecta* (Huds.) Fourg., *Ceratochloa carinata* (Hook. et Arn.) Tutin. Указаны новые для территории Украины и ранее ошибочно приведенные в литературе локалитеты.

К л ю ч е в ы е с л о в а: *Bromus*, *chorologia*, *адвентивные виды*.

О.І. Красняк

M.G. Kholodny Institute of Botany, National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

DISTRIBUTION OF SOME SPECIES OF THE TRIBE *BROMEAE* DUMORT. (*POACEAE*) IN UKRAINE

Results of the study on current distribution of *Bromus scoparius*, *Anisantha diandra*, *A. madritensis*, *Bromopsis erecta*, and *Ceratochloa carinata* in Ukraine are given. New for Ukraine localities are reported. Erroneous localities reported in literature are identified.

К e y w o r d s: *Bromus*, *chorology*, *alien species*.